

Est cupidus flavus color est et amantibus aptus,
dum quis ut optavit res quoque certa redit.

At subet armatos homines ornataque togatos,
indicat et pueros exubuisse probos.

Caeruleus nautas ornat color atque prophetas
et quadrat sacris religione viris.

Quem curae magnae cruciant vel res adamatae,
creditur hic fulvum non male mixte togam.

Ut varia est cunctis natura coloribus istis,
sic aliis aliud saepe viris placuit.

Ego sorte tua contentus vivere cura,
sicut fortunas, taedia sicque feras.

Nobilitas Hominum.

273
✓

Se semper notum det nobilis undique notum,
dicitur a noscor nobilitatis honor.

Dum Deus innocuum similem sibi fecit Adamum,
nobilis est quis factus ei similis:

Adam quando sui coluit mandata Magistri:
nobilitas vixit qualis eum deceit.

Postquam serpentem coluit maledicta loquentem,
illico qual vixit nobilitas perit.

Nam post illustres sibi nobilis omnis honores:
quando per illustres facta dabunt facies.

Nobilis hinc florem, vel nobilitatis honorem
est pulchrum nasci, pulchrius at fieri.

Atque cuncta licet tibi mobile nomen adornet,
quadrabit vixit unica nobilitas:

Cuncta licet veteres exornent undique laudes
limina tu hospes non tamen inde vives.

Si bene vixisset, bene primus homo vixisset,
nobilitate gerens, nobilitate fovens:

Sed miserum vere proavorum incumbere famae,
et dare iam faedae plurima nequitiae.

Veræ virtutes dant nobilitatis honores
absque quibus nullus nobilitatus herus;

Nam virtuosus est factis nobilis omnis
nullus in obscaenis nobilis est vitis

Auri nobilitas luteas si vertiat alas,
non fiet aurum: sunt velut ante lutum.

Adam dum fodit mala dum prior Evaque revit,
nobilis ut narras, dic mihi num fueras? 274

Nobilis est vere, qui mores possit habere,
se virtute boni nobilitant domini.

Ad præsens nascor sed ad ultima quæque renascor
hinc ibi f'o prior, sum tamen hinc potior.

Natus ego ignotus, virtute tamen bene nascor,
publica privatis sunt meliora satis.

Illustrem gentem satis hic habet atque parentem,
qui virtute suam nobilitat patriam.

Nobilitas morum plus ornat quam genitorum,
moribus in toto nobilitatus homo.

Malo si laudant, quos munera mensis adornant,
quam si corporeis ennituerent bonis.

Scire bonos mores mivens præbebit honores,
quæis hinc turpis odor nobilitatis honor.

Hic bonus est plus, quam tota scientia iuris,
te facies charum, fac bene dicque parum.

Integritas morum iuvenem facit esse decorum,
in factis pravus more caret iuvenis.

Est tibi nobilitas si semper docta requiras,
hinc fuge nequitias, ne peceas per eas.

Patria sordescit, pravos ubi purpura vertit,
præceditque bonos pravus honore vivos:

Sed regnant servi, domini famulantur: aselli
sunt phaleris pulchri, defalerantur equi.

Est patriota tuus tua scandala dicere promptus, 275
qui te plus vidit, dicere plus poterit:

Asceris in culpa narrante tuo patriota,
est nolunque pecus, grandius et melius.
Laedere qui potuit, prodesse aliquando valebit,
debemus meritum spernere nec minimum
Nobilitas motum non curat verba malorum,
nemo potest linguam prendere multiloquam.
Si non morderis cane quid latrante timebis:
non sumpt cures, quod blaterant homines.
Uenulibet ad gestum loquitur malus omne molestum:
vix felis centum clauditur os hominum.
Semper alit dictum sors invida nunc inimicum,
ut superare studet, qui bona nulla videt.
Invidiae mentes sunt semper falsa loquentes,
invidus est mordax, absque pudore loquax.
Affligit tortor gravis affligitque locutor,
omnibus est horor lividus ipse dolor.
Huius mihi post tergum falsum vult dicere verbum,
vellem: si linguam perderet ille suam.
Op hortis raro loquitur bona non tibi chara,
scindit plus gladio lingua lingua malo.
Lingua repente nocet, sed tarde noxa recedit:
te praesente tacet, quando ridere placet.
Inamine gaudet, dum faeno mulus egredit,
quando cessat amor crescit in ore dolor.
Nos nunc campanae tibi semper praebet inane,
non se sed populum provocat innocuum:
Funera plangit, fulgura frangit, Sabatha pangit,
dispellit ventos, patificat nocuos.
Omnibus his actis immobilis est tibi factis,
est bonus illius, non tuus alterius. 276
Huius ad excemplum detractor alit tibi sensum,
se non aut alios provocat innocuos.
Raro pro dextra, loquitur plerumque sinistra,
errorem proprium non videt, aut, alium.

Nobilitate esset, qui talia ludere gaudet,
non est haec mosum nobilitas hominum.

Quam laudat virtus dulcis solet esse senectus:
sed morosa pluit quae vitiosa fluit.

Nil facit invitus prudentis ad omnia sensus,
quod vitare nequit, velle necesse dedit.

Nil ratione facit, qui nummis omnia vincit,
qui dare conservit, dicere non didicit.

Sit nunc dulce mori, mors pro patria sit honori:
vivere pro patria dulcius esse panta.

Ad mortem flamen currit velut ad mare flumen:
vivere res dulcis, vive bene est melius.

Scire mori decus est, sed mortis honor bona mors est:
exitus ostendit qui sine labe fuit.

Virtus sola potest homini dare quod modo prodest:
si virtus non sit, quidquid agis male fit.

Hic mos est genti parvis praebetur habenti,
ad mare declivus nunc properat rivulus:

In te satque bona nunc dantur plurima dona,
cui satis est erubet cui nihil est rapitur.

Qui parva utuntur, mox illis ova dabuntur,
hoc dicit pulchrum nobilitas hominum.

Bachus, et argentum mores mutant sapientum: — 277
te virtus ornet, mens tua sat sapiet. — ✓

Nec poteris sensus, multis inflectere rebus,
ut res oppositas mens ferat una dicas.

Est laus quod nullas fortis capiat leo muscas:
quod sublime sapit, mens generosa caput.

Vina, ioci, lusus juvenum nunc maximus usus,
et tamen omne perit quod fuit, est, et erit.

Omnibus est matris spes optima nobilitatis,
si sit honor patri, cultus et ipse patri.

Et Salamon solio subito surrexerat alto,
ad se dum saltem cerneret ire matrem:

Ut mortis tibi as sentiret adesse Tobias,
sic matrem docuit, qualiter et decuit:

Mater soleris patrem fili venereris,
haec delecteris, sicque beatus eris.

Omnis nunc iuvenis venereris facta parentis,
quae facies patri, filius illa tibi.

Natura est habitus velut altera sicque iuventus
taliter avoscat, postea ne doleat.

Virginitas animis murens, victoria carnis
pectus honestatis, sancta pudica satis.

Verbis, et factis sunt patres regula matris,
hinc matris semper sit bona norma patris.

Faelix illa domus, qua parvo assueta iuventus,
inque foco levius luxuriatur olus

Ut sit vera tuis iuvenis sapientia carnis:
hanc tu cum primo lacte bibas referto.

Verbera qui dici potuisti ferre magistro,
iam nec verba satis fers inimica patris.

In canos iuvenes non fundant probra seniles:
purgant quotidie, praetereunte senae.

Si peccant proceres, si peccavere parentes,
tunc poena haud simplex, sed statuenda duplex.

Durant pro vobis de semine stemmata sancto,
immaculatum longa propago patrum.

Saepe patris mores imitatur filius omnes,
qualis quae peperit, filia talis erit.

Casta refert soboles, genitricis amores,
nunquam lascivi filia casta tori.

Arbor maturam dat fructibus, atque figuram,
qualis pomus erit, talia poma dabit.

A radice mala nascuntur pessima mala,
qualis est vitis, talia vina bibis.

Dat pullos tales, qualis dignoscitur ales,
qualis erit somipes, talis habet eques.

278

Ex proavo pullus bonus ovo non venit ullus,
vacca dabit vitulum sicut habet libulum.

Filius ut patri similis sic filia matri,
quod mater tenuit filia non tenuit.

Filia moechatur, quae moecha matre creatur,
quale tenet mater filia scandet iter.

Blanda patrum regnes facit indulgentia poles:
virga patrum iuvenes efficiet celsos.

Ardor si iuvenum regit omne quod est morbo magnum,
quod regit, atque tenet certa ruina manet.

Esse pius vere super his qui te genuere,
sunt nati veri, qui morbo morigeri.

Ut vaccam vitulus comitetur, res iubet, et ius, 279
ut patrem matris, mandat et ipse Deus.

Quod terrae mos est, hos nobilibus quoque flos est
tot sunt iam mores quot numeras homines.

Virginitas Tyris mos est incedere telis,
addiscantque sibi fortia quaeque pati.

Parthasiusque locus bonus, at mala gens, bona tellus,
dat tibi pro precio verbera sat modico.

Germani plures possunt tolerare labores:
non possunt passim sic tolerare sitim.

Servat in eloquio laevis mores ut hirundo,
nam vult ore autam sumere continuam.

Altorum motum gens tardigrada Hispanorum:
se gallo socians fit sua dilapidans.

Belgae formosi semper sunt ingeniosi,
et si delirant dum sua, se variant.

Porc maris halices quare Thuringia gaudes?
ex capite halicis fercula quinque facis.

In curba tunica saxo saltant quasi pica,
vult etiam mimio saepe madere mero.

Gallus perisurat nam contra numina spernat:
omnibus implicatus falsus in urbe scopus.

Westphalicus dominus paucorum versus amicus,
dum tibi dicit ave, sicut ab hoste cave.

Mult contra legem Britannus tollere regem,
nam parlamentum gaudet habere suum.

Anglorum regnum quondam dedit Angela secum,
in stultum foedus foemina Saxonibus.

Omnis hypocritat misentis quando perorat,
insuper instabilis sicut arundo levis.

Est gens Boiorum moxum nunc Italicorum
multum de templis postidet ac animis.

Gaudet abortivus pro vulnere quisque Polonus,
mult perus framea vincere multiglana.

Est fidei rarus servator quisque Croatus,
ignotans sectam nescit invire aliam.

Est omni terro Turcicum maximus error,
respondent frameis in fidei articulis.

Rascia gens varios sequitur sine mente magistros,
Graeca mult hodie se maculare fide.

Ut pecus ea arca Graecorum stat patriarcha:
se nunquam sanat nam sua seque negat.

Flavorum virtus saltabit cumpet ut hircus,
ut comedunt leviter, sic faciunt breviter.

Sclavorum mos est morbo sic, morbo taliter, hoc est:
ut venti perflant, pallia sic variant.

Sunt imitatrices Francorum quaeque cohortes,
punteque novatrices Auriadum soboles.

Huc in Italiam si mungat dextera ctumenam:
Italus absque dolo, flos est absque solo.

Falsi Cretenses passim Galataeque minaces,
et Syollenses esse solent veteres.

Graecia peccatrix, Hollandia fraudis amatrice,
mercantes Veneti, pannifices moravi.

Threnius est adopus Iudaeis plerumque Bohemus,
Prastus amor vatius, Danus orat bibulus.

Flungasus heu gladiis gentes afflixerat orbis
quid mirum prodeum quod patiatur idem.

Terrae, ad quam pergis cape mores, quos ibi cernis,
ne male tracteris, furibus, aut baculis.

Si vires Romae Romano vivito more,
si vires alibi, vivito, sicut ibi.

Omniibus in terris non converteris inermis,
sed converteris, qua procul a vitiis.

Sint omnes mores, virtutis semper amores,
taliter in mundo nobilitetur homo.

His licet ingenio ortus, dignisque paternis,
esse tamen poteris bestia magna nimis.

Adde decus patriae veteres nigeant tibi ceterae:
has tamen ob dotes, lucidus esse potes.

Sint tibi divitiae, cistae tibi sint opulentae,
cum tamen his gazis, esse miser poteris.

Denique quidquid eris, si nunquam candida quaeris,
porcis obsecernis esse potes similis.

Uamvis iustas heri postis non vilis haberi,
haud tamen id satis est, si tibi mos malus est.

Sit frons auratis minimum tibi compta capillis,
sit bene compositis littera picta notis:

His tamen in cunctis fieri poterit male curis,
nobilitas motum, mobilitas hominum.

Nobilis, at vitibus quidam deformis ubervis,
et genus, et magnos, commemorabat avos:

Hunc alter vixit, dixitque: genus male currit,
ut deforme tibi, tu quoque sic generi:

Hoc semper repetas, animo memori quoque condas,
ut virtus vigilet, nilque magis placeat.

Virtutis dotes, sunt nobilitatis honores,
in se quidquid habet, nobilitas retinet.

Si se quis vexat, palibusque, probrisque lacessat,
quod tibi sicut amor, sit quoque foedus odor:

Nunquid tu dices: genitores, et genitrices?

omnibus his factis iam vixisse satis.

An respondebis timidus si forte voceris:

maucus avus multas vicit Olympiadas?

An si te stolidum quisquam vocitabit asellum,

dices: praeteritos non mihi profer avos?

Barbata pulchra rudes nunquid poterit dare voces?

pilis est epropiis altera habere sonos?

Hic mihi quis fidicem melior, melius dat acumen?

an non qui doctus ludere scit melius?

Ego animos tollis quando delicta moliris,

autatis patribus sis licet ipse datus.

Nobilitas sola gaudebit origine munda;

nobilitas sibi met nobilitate viget.

An tibi nobilitas, sunt prisca cadavera? vel quas

caeras tot vicibus gasula fundit anus?

ludis? at est unus nobis pars omnibus ortus;

omnes nos fumus, pulvis et umbra sumus.

Omnes compacti sumus, ex tellureque nati,

una ex argilla nos sumus et patria:

Est eadem pellis cunctis velut escaque Vermis:

cur tumidos sensus reddit inane deus?

Naturae non vis, sed mentis foeda tyrannis

nos hoc in mundo scidit in ista duo.

Nil facit ad clatum mens foeda genus tibi clatum;

qui malus hic servus, qui bonus hic dominus.

Sis talis qualis, de stemate perpetua sis,

specto sollicitus: sis bonus anne malus?

Nana quid ego refert patriam, quid stemata defert?

bestia ego non huro, temet ego inspicio.

Non reprobo bene te nullo fluxisse parente,

nec reprobo, melum te genuisse probum;

missas probales mido Iovis ejicit ales:

tu missus patrios aut mihi proavis avos?

284

✓

285

✓

Esse probus malo quamvis ignobilis adsto:
quam vitius plenus fundere stema genus.
Cui caput instat equi molitor fers non ut aselli?
propter avi aut res improbus ipse tum ^{es?}
Ex spinæ fructu rosa nascitur: ignibus at tu
dignus es a Rotæ spina creatus homo.

O.
Otia Sectantes.

286
✓

Otia pollicitis exstant adversa negotiis
contra se pugnant, ne bene conveniant.
Est via nunc iuris: non vivet homo sine curis,
omni sic meminisse pudet inest homini.
In sudore omnem qui mandat mandare panem,
non dat felices absque labore dapes.
Non habet is luctum qui nullum protulit usum,
qui nunc magna potest practicus esse solet.
Iduae sua sunt videas pigris committere spernas,
causaque pinguis equi, fit modo visus heri.
Abjicit ad partem stultus quam practicat artem,
quisque laborabit quod tenet et didicit.
Nunc lege, nunc ora, nunc cum feroore labora:
sic erit hora brevis, sic labor ipse levis.
Telis exiguas captivat atanea muscas:
se patiat minimo desidiosus homo.
Idui multum vigilat, talis quae sunt qua curat,
multum de somno non amet ullus homo.
Dat Deus omne bonum, sed non pot cornua traxum,
non valat ad leucas assa columba tuas.
Etsi laborat piet Deus auxiliator,
in quo desudat gloria neque habet.
Paucus erit fructus, mihi campus sit bene cultus:
se citius patiat, quando catus vigilat.

Otia quisquis amat vale! gratis postea clamat,
non capiet pices, cui sine fine quies.

Præstanti nullas revocabis temporis horas:
nil pigro sic est foedius esse potest.

Ut superes carnem comperce labore rebellem,
ni tua mens vigilet, te caro decipiet.

Ut careas maerito tu curis declitus esto,
tristis pauperies fit tibi segnitias.

Otia qui longas stypidus producit in horas,
foenicam quaerat, consiliumque petat.

Otia vitabis, vitamque labore invabis,
est et inops hortus, ni colat artis opus.

Dum patis est calidum debemus eudere ferrum.
est citius ille coeus cui calet igne focus.

Rem quem iam voti leviter dimittere noli,
ferrum quando calet eudere quisque valet.

Res quae vilescunt, sub reamno saepe quiescunt:
nec nisi post usum res tibi dant pretium.

Nocte laboratum non est opus undique gratum,
ad rerum laudes fiat amica dies.

Si tibi lumen abest manibus seu tangere fas est,
curam suscipit alas, ne male quid facias.

Quadrant illa pigris quibus est res sordida vilis,
spondera pro mulis, sella paratur equis.

A musae vesca, culicisque proboscide verpa,
nunc piger in campo mortificatus homo.

Si quis laudatus sine fine libens operatus,
dum laudatus eques caleas habet somipes.

Absque labore gravi non potest magna lucrari,
qui labor est pro te provenit a capite.

Nunc per sudorem dat gloria suscipit honorem,
ferventes causam tu moveas propositam.

Si caput infestat, labor omnia membra molestat:
piceis primati foetor inert capiti.

287

Sum curvate potes virgam tu flectere nocces,
cultus languentes palpe defallit aget.

Sum vis es: atque vires, vel sunt in corpore vires,
sit tibi nulla dies absque labore quies.

Sue prope, vel longe tantum, tantus redit ipse
quo stultus pergit, stultus et inde redit.

Non est consultum super ovis ponere stultum,
ova superpositus frangere scilicet fatuus.

Excute perniciem membris: et sume laborem,
otia sunt horror, prodeunt ego labor.

Otia sectantes sunt in peccata mentes,
dum nihil efficiunt, iam male perficiunt.

Quemvis proclatum fecerunt otia parvum,
nam fiunt putridae, ni moveantur aquae.

Otia moverunt corrumpere quae vixerunt,
otia legitimis dant male facta toris.

Otia nec viduis, nec honestis apta puellis.
esse solet cunctis nocia coniugis.

Otia turiculis, dominis, aulaeque ministris,
ipsis mendicis sint inimica nimis.

Otia qui fugiet, veneris verbigia spernet,
otia tu vita, ne percas per ea.

Quae pretiosa nimis, pereunt heu! tempora cunctis,
desidia foedis absque labore viris

Dat tibi prompta molit, qui cuius otia tollit,
numque labor tribuit, quod sibi quisque cupit.

Otia nugatum sunt grandis origo malorum,
otia qui generant seria non penetrant.

Pondus curarum cumulum dat divitiarum,
quodque labor peperit, pernicie perit.

Huiusque laborat fiet virtutis amator,
sed virtute carens est nihilum faciens.

Desidia plenus semper sibi fiet opulus,
quod labor accumulatur, desidia intumescit.

Desidia sensus quivis reddetur ineptus,
corrumpunt ipsum desidia ingenium.

Otia sunt veneris gratum pulvinat ubivis,
quisque labore otiosi, desidia cecidit.

Desidia carboris dant omnia pleua periculis
otia qui quaerit miles inermis erit.

Non iacet in rolo veneranda scientia lecto:
otia vitabit, qui satis apta sapit.

Illi vigil est horpes accumulabit plurima sorpes,
nam venit ex curis plena crumena viris.

Dormiet ille parum qui est patiat, avatum,
non datus in somno plena crumena morbo.

Est labor aestatis rebus solamen in arctis,
cura aestatis habet, quo fera bruma caret.

Colla iubes dormitos oneri supponere tauros,
ut scindat patulos vomer aduncus agros.

Iqualida desertis subigo infertur aratris,
se maculat subito desidiaque ligo.

Et contra tritum sulco splendeat aratum,
qui glebasque secat vomer et ipse micat.

Et ferrum durum quemvis fulgebit ob usum,
atque ipsi argento se assimilant nitido.

Utque labor mentem studiosus habet sapientem,
sic labor et veras praebet amicitias.

Nunquam cessat apes curae praestare salutes,
carpere melifluos vit studiosa thymos.

Densa per herbosos volitant examina campos,
floribus insistent, atque mella legunt.

Est pudor ignavis patiens formica laboris,
granifero solitum dum vehit ore cibum:

Ut redit, itque frequens apem formica peringens,
grandia sat modicis pondera fertque labris.

Cus avis in natum multo exercebat volatum,
cum tamen insipiens sit ratione carens?

289

✓

Finis inest, matus semper volitare paratus,
hunc iterare petit, quem Deus ipse dedit.

Inque sua norma perderant cuncta creata,
prosete eum cui plus dat rationis opus.

Solus homo finem passim dimittit inane,
adque laborandum factus agit nihilum.

Esset turpe nimis fieret si lenta volueris,
turpius est hominibus desidia sequi.

Gloria magna nimis gravibus non cedere nimibus,
assensu montes vincere satque graves.

In chypres vigiles honor est perducere noctes,
et cussa ingentem vincere planitiem.

290
✓

Nunc has, nunc illas iuvat immutare fenestras,
atque fores variis fortificare seris.

Vel mare navigio, vel terram scindere ferro,
vel sunt belligeris arma ferenda viris.

Urbeum conhibuit labor ipsaque moenia figit,
quae sunt finitimis invidiosa nimis.

Qui obdunt veram cussa contingere metam,
absit pudavit, vel mala multa tulit.

Cudit pauperiem cupiens damnare laborem,
aut operi assuetam dilapidare moerem.

Ante Iovem nulli subigebant arva coloni:
cui? quia tunc per se cuncta fuere bene;

Totus at ignavus proptquam peccavit Adamus,
Evagae quae vixit desidiosa fuit.

Gaueia vomeribus subito dedit omnia fellus,
nam campis spinas, terra dedit rigidas.

Otia nothorum sunt exo causa malorum,
omnia tunc languent otia quando vigeant.

Otia pulvinat sunt Daemonis et quasi nectas,
quoque labore nequit, desidia perimit.

Aegrotus quare sit adulter factus in urbe,
Naso sem narrat: desidiosus erat;

Ignabant validis homines apud Ilion armis,
quo tolloat gladium Graecia tota suum.

Ipse tamen nullis exornans tempora curis,
in bello, atque foro desidiosus homo.

Fluit quod voluit: ne nil ageret, amavit,
hinc veneris vomer factus et ille puer.

Nunquam primus homo damnaret saccula pomis,
otia si nequam non coluisset Adam.

Otia Davidem duxerunt ad mala proidem,
pepinites vitium causat et exilium.

Dum tibi sint vires placeat tolerare labores,
fiet si vives, curva veneta quies.

Verbales nunc Officiantes.

291
✓

Verus in officiis rebus non officit ullis,
officium verum porrigit obsequium:

Clarus in officio non fiat pro nocumento,
non est officiens, qui bonus officians.

Omnibus est nomen, sed non est omnibus vnum:
cum res laude caret nomen inane manet.

Ut canis a cotio non absterrebitur uncto,
sic nec ab exiguo fallimur officio.

Sunt demonstrantes qui nunc sunt officiantes,
invitis nullum nunc debet officium.

Bos ad aquam ductus non vult potare coactus:
invitis canibus non erit exca lepus.

Hoc portat leviter, quod portat quisque libenter,
quando libens graditur crine vir abstrahitur.

Res honor est dulcis, qui non detur inde sub melleis,
pit numinis maior, semper ametur honor.

Lunctis qui placeat, non credas quod malo vivat:
omnia qui potuit nullus in orbe fuit.

Nullum delicias, si cuique placere requiras,
omnibus haud gratus maximus ipse Deus.

Officialis homo non vivat munere dono:
vivat iustitia, doctus ad eloquia:

Obsequiis plenus, sit tota mente serenus,
mitis sit faciens asperitate carens.

Sit procul a fastu, cuncto sit liber ab astu,
tarde concludens, sed celer expediens.

Officio dignus velit omnibus esse benignus,
quae volucres accit fistula dulces canit.

Ut bene quis praerit sua dirigat ut bene prosit,
quando quis prodest, hic labor hoc opus est.

Venus in officiis nunquam vivet sine curis, 292
omnes qui praerunt sicut aguntur agunt. ✓

Cura facit canos, quamvis quis non habet annos,
hinc cura officii candida dant capiti.

Permutant mores curae, sed propter honores,
raro fit melior multiplicatus honor.

Parvo servit hero, qui vulgo servit iniquo;
inconstans semper vulgus habebit iter.

Sit talis qualem, quisquis nunc officialis,
nam sit fatalis, dat sibi lucra salis.

Si quid promittat dominus, sedolvere vitat,
defraudabit herum, qui gerit officium.

Rara avis in terra: si sit fiducia vera:
stultus praedominans, et vafes officians.

Nel bene vel male fit, dum vel mala vel bona prosit:
laudabit dominum qui gerit officium

Non est laudandum, quod forte est vituperandum,
splendida nativitas luna tenet maculas.

Est is fraudator, qui non est verus amator,
nescit adulari, qui cupit apte loqui.

Ubi bene nunc servit, dominus plus quam sibi quaerit,
officium longum salvat utrumque bonum.

Is me defraudat qui vane me mea laudat,
qui sic me laudat per Stygios percat.

Est laudis parvus, culpatum partior actus,
ni sit uterque molus non bene cedit opus.
Fungitur officio quisquis sine munere raro,
aut? quia quod repetit munere munus emit.
Hinc male non dico, si duo sicut amicos:
nullus in officio quia careat vitio.

Pinguis in officio melior sit proae macilento,
musca minus sugit, quae satiata fuit.
Adhaeret in officio macilentus pinguis primo,
hoc plus musca trahet, quo macilenta caret.

Dixerat Aesopus num robius, aut bene potius:
non est officium quin valeat laqueum:

Aulae praefesto, pauper respondit inepto:
altior officii altior in laqueis.

Idem maiora potest, parvis raro sibi potest,
qui poterit maius, non cupit ille minus.

Hinc puto maiores laqueos mercantur honores,
quam mirari viles, aut homines inopes.

Debent maiores hic poenas ferre minores
ut pothae maior poena sit atque dolos.

Debent maiores plures hic ferre minores,
ut prostrae facies obtineant hilares.

Volunt maiores magni nunc ferre labores,
etsi propter res nunc faciant inopes:

Ut vel sic inopes fiant in pace vigentes,
quando tremor maestos excruciatibus heros;

Nam maiora trucium fient tormenta potentum,
quam quae debilibus praeparat ipse Deus.

Cum sint multarum commissa negotia rerum
postponis vatis, innumera innumeris.

Atque tributati ratio dominetur et ipsi,
quilibet aptatum possidet officium:

Pictor picturam, pulchram facietque figuram,
turpius in specie sit licet esse suae:

Formabit sectum pedibus sculptot simulacrum,
et si pat misere claudicet ipse pede;

Pharmaca praescribet, medicus medicamina dicet,
nit licet infirmis aegrot ipse visis:

Lochus virtutes narrat, veritatque balules,
interea faedis ipse scadet vitiis:

294

✓

Praeceptot mores vadet qui sunt meliores,
etsi discipulo rusticior nit homo.

Functio campanae sibi pulsat semper inane,
non venit ad sacrum quo vocat ipsa locum:

Proximus Ecclesiae passim vult, ultimus esse:
his quae solus habet dives avarus eget.

Ut vitam servet suspectus iurat, ut audet,
et vitam perdit, quando mori metuit.

Ipse faber mikidum conservit audere ferrum:
cum tamen ipse faber nit, maneatque nigel.

Quid sunt textores, pastores, vel malitiores?
sunt puto fuses toes, qui rapiunt cito res.

Quid mercatores, quaestores ventori potentes?
fraudis amatores esse volent homines.

Quid sunt pastores? ovium sunt saepe latrones,
hospes custodes dilaniantur oves.

Per provisores domini quoties perent res:
ad proprias qui res sunt tibi sat vigiles.

Sunt commendantes non Nobis, at aeris amantes,
praetextus formant, et oculus intumulent.

Sint tales, quales generales officiales:
saepe ob rancores diminuant acies.

Est quisvis iudex iurk dicaminis iudex:
fit tamen iniustus saepe favor populis.

Causidicus causam pro lucro suscipit unam:
saepe tamen causa ludit in alterutra.

Est bene cuncta notans dictata notarius aptans:
sed per quae peccat vix malefacta notat.

Incurbit regis loculos ditare ministris:

paepe tamen cistis plus tribuant propriis.

Caesar habet cameras, camerae magnas tenet aulas:

hae rapiunt gazas; Caesar habet cameras.

Non est officium mihi credite, nec fuit ullum,
in quo non vigeant, qui male reu faciant.

Utrilibet ac omnis qui compos erit rationis,
nobis, siue datum sit maculare statum.

Si rationales, omnes sunt officiales:

cur rationis opes sic maculant homines?

Brutis aequales homines si sunt animales:

naturae leges cur revocant homines

Legem naturae servant animalia quaeque:

solus homo matum non tenet officium.

Hinc miseri brutis homines superamus ab ipsis:
officiis nostris non faciendo satis.

Utrilibet officians, sit in uno munere constans,
unum conseruet, compleat utque decet.

Deficit ambobus qui vult gaudere duobus,
nam cunctis unum sufficit officium.

Pleribus intetus non est ad singula sensus,
nec caelum soles nunc postibus duplices.

Officium nummis, vel magnis quaere patronis:
foelice per meritum qui cepit officium.

Dicunt officium sapientes esse verendum,
sed prohibent animas perdere per maculas.

Uter minus est aptus, vel contra iura creatus,
non sine delicto fungitur officio.

Officium siccum non magnum praebet amictum,
si non est vitulus, non sapient titulus.

Utrilibet officium sapient bene si viget unctum,
est munus clamans quilibet officians.

Si quid ei fertur quae sunt optata loquetur,
si nihil aquirat, vix aliquid sapient.

Non bene regnabit, qui causam praecipitabit,
praecipis officians est sua se maculans.

Nec bene regnabit qui nunquam dissimulabit,
plurima perperdit, qui bene cuncta regit.

Ut bene quis regnet caelestia quaerat oportet,
hic nam perpetuum non datur officium

Porro res mortales, lacrymarum porro quoque vales,
cunctis perpetuum dat Deus officium.

P.

Paupertas sapiat.

Paupertati omen, dat parva pecunia nomen,
qui parva aera tenet, pauperis omen habet.

Quaeret mentem, qui dicit abesse familiam:

si non est maior quaerere discet minus.

Quem Deus ut? contentus vivere dicitur,

tempore furaces Parca negabit opes.

In rebus cunctis medio tutissimus ibis,
quod nimis et nimium veritus in vitium.

Idem nimium cultus, tandem fit pauper adultum,
et magni patet tempore sunt vacui.

Non vult prudentes, qui vult prosperare libenter,
quod cito fit male fit, pat cito si bene fit

Idem bene vult uti, propriis non debet abuti,
nam sua deperdens non sua fit cupiens.

Sobria paupertas nunquam dicatur egestas,
nam pauper tutas quaeret ubique vias.

Sobria multorum paupertas causa honorum:
hanc tamen ut prurit, plurima turba fugit.

si tibi paupertas, sed debet adesse voluntas,
pauperis ad votum velle dabit meritum.

Omnia si cunctis essent communia votis
posset Abrahamica dux habitare casa.

Filius ipse Dei, spes nostra progeniei,
pauperiem docuit pauper et ipse fuit.

Omnibus aequalis fit paupertas morbo talis:

297

quod nihil ex mundo dives habebit homo.

Contrahit nudus, per mortem fit quoque nudus,
ut pauper cunctis mortis adhibet opus.

Aedificare domos, et reos parcere multos,
pauperis est ad opus proximus iste gradus.

Verbis in miseriis raro tractabo honestis,
quem verbes ornant, hunc homines decorant.

Hoc mors non seruat, nam sceptra lignibus aequat,
quod facit in seculo, practicat in domino.

Ut vitam redimas, verbes, ac omnia vendas,
nunquam fit rediens vita semel fugiens.

Si tua bursa sonat quivis tibi ferula donat,
sed portam capiat, cui modo bursa vocat.

Dat Gallenus opes, dat Justinianus honores,
pauper Aristoteles copiosus ire pedes:

Gallenus ditet, vel Justinianus honoret,
absit Aristoteles, sibi uterque pedes.

Idui sua demergit, mendicis ad ostia pergit,
ni propter iuratum se, sua dat meritum.

Prodiga res magnum tollit cum semine saccum,
est labor emunctus prodiga quaeque manus.

Promittit laque, qui certo iam caret aere,
decipiendo capit, qui nihilando sapit.

Rem tibi promissam nulli promiseris unquam,
inveniet tenuem sollicitata fidei.

Si pauper loquitur quasi barbarus esse portatur,
si dives fatetur pro Salomone datur.

Dives cum dominis nunc vult incedere magnis,
intereunt viles qui fuerunt inopes.

Si quis ditatus prudentior esse portatur
sunt inter proceres quos comitantur opes.

Copia nummorum habet ad se corda virorum
nummus habet totum, pauperies nihilum.

Da tonat, Uolens plocat, vis humatus, presbyter orat, 298 ✓
absolvit magnos bursa repleta reos.

Sed peccatores cum dantur ad inferiores:
quid tunc divitiae quaero queunt facere?

Tunc dives trepidat cum paupertas bene regnat,
efficiunt timidum divitiae dominum.

Hunc timor exapital quem gaze superflua ditat,
nam falsi tepidus portat honoris opus.

Quid facies dives? nusquam tutus bene vives:
quo te convertes dum rapientur opes.

Si miser ascendis caelos, vel ad infima tendis,
judique debetis, nullibi tutus eris.

Quo vertes cursum? non tutus es hic neque sursum:
cur? quia sollicitum gaze facit dominum.

Cui satus est modicum nunquam se sentit egenum,
qui semper quaerit, semper egenus erit.

Non est paupertas, sed mentis hiatus egestas,
in virtute omnes pauper habebit opes.

Longius invalidi vivunt persaepe catelli,
crebrius eturians, terdior est moriens.

Non perdas puerum nunc aegrum mox valiturum,
si morbum supero sanior esse queo.

Nullus censeatur puer, nec inops patienter,
quin cito ditetur cui Deus adjicietur.

In pauper Dominum cole toto pectore Christum,
dat veros fructus solus in orbe Deus.

Connivet vete Deus, ergo Deum reverere,
nunquam desertos vult Deus esse suos.

Sunt panes quini, sunt pisus denique bini,
qui satiant per eum, millia quinque hominum.

Est via vita salus omni tibi tempore Xtus,
per Jesum Xstam te satia Dominum.

Si cum sumptu gens non debet spernere me gens,
Xstus adoptabat quod miserum fuerat.

Christus pauper erat qui nunc super aethera regnat,
ad coelum Chrioki sunt positi miseri.

Sat dives vere qui paucum poscit habere,
non semper locuples cui famulantur opes.

299

Insidens caeco gradibus claudus pede bino,
quo caset alteruter, sumit id alteruter.

Coeus namque pedes claudus bene praebet euntes,
at caeco claudus lumina pro pedibus.

Hui loquitur quasi flens, veniam petit ille subscens,
mente petunt humiles, quod nequeunt inopes.

Iure coronetur quicumque tubore repletus,
cum pudor abscedit, tunc mala vita venit.

Virtutum florem pedis perdendo tuborem,
vix aliquis bonus est cui pudor omnis abest.

Taxatur care quod venditur aes pretiose,
nam sunt in caris nunc meliora tibus.

Salmo vilescit, cum nummo Gobio crescit:
res taxata magis charior est animis.

Dives emit care sed emit nunc pauper avarae,
formantur tituli quando silent vituli.

Dives habet nummos, urbana palatia, seruos,
pinguique innumeris praedia sulcat equis.

Hic tamen absque morbo cum crescat avara cupido,
pauper ubique caset quo sua, se satiet.

Sitior est ergo proprio contentus apello,
qui vixit nullo faenore pauper homo.

Si pauper debet per vincula debita defecti,
si dives debet, quod placeat hoc faciet.

O! dives, dives! non omni tempore dives,
fac bene dum vivis, postea nullus eris.

Nivas prudentes, gazas habeo sapientes,
neque tuis homines nunc vigeant inopes.

Non abscondendo, sed egenis distribuendo,
thesaurum cumulo pro radiante polo

Idem bene ditatus per praesens quisque notatur,
quod iam praeterit pauper inops meminit.

Bursa carens vere, metat inter vina sedere,
expensas fugiet, si miser aere caret.

300

Esurit, atque sitit pauper qui laeta requirit,
nil modo nummorum despicit omne forum.

Pauper es ut narres, cur multis vina propinas?
ad fontem vadas, hic tibi prompta bibas.

Immutat celebres numera pecunia mores,
excocant mentes quas comitantur opes.

Uilibet excessus mutant hominis cito gressus,
qui pergit prope manus anhelat iter.

Si pergunt miseri, volunt miseris miserari,
pauperem damnat, qui malo pauper erat.

Fiunt Verones fuerant qui sicut agones,
nec vult scire socus quod fuit ante natus.

Pauper amat altum, dum pauper surgit in altum,
corde otat inflato pauper honore dato.

Paupere vitato, nil acrius esse potato:

si pauper regnat nemo subesse potat.

Pauper, et absque pilis est sponsa nimis tibi vilis,
dives, pulchra, faciens est tibi virgo placens.

si careas nummis paucorum lucra videbis,
abs te qui vadit, res tibi nulla cadit.

Pauper vitatus, quia vilior esse potatus,
multa licet dicat, se sine nulla probat.

Pauper peiorem vertis tenet undique partem,
languescunt musae pauperis in capite.

Rumpit calcando citius quam dives eundo,
pauper calceolos, sollicitando cibos.

Infortunatus per tres obulos generatus,
per viam thesauri magnificentul heri.

Pauper homo raro vivit cum nomine clavo,
spem vult in solo pauper habere polo.

237

Pauperis in specie persaepe latet Deus ipse,
et tamen ut clamat, ianua limen amat.

Exiguus pulchram ducit solertia vitam,
sunt paupertatis feracula sana satis.

Mulhi in pauperie magna polleunt bonitate,
qui portant levius, proficiunt melius.

Filius ipse Dei laudat rem pauperiei:

non est divities quae bona pauperies
si sibi non est aēs dives per pingvia non es:
pauperis gentis panis et unda satis.

Pauper pauperiem per totum sustinet orbem,
pauper ubique iacet dum sua bursa tacet.

Hui donat miseris thesaurum colligit aëris,
quem nulli caedunt nec tineaē comedunt.

Collige fragmentum quod pauperis est alimentum,
saepe recorderis pauperis ut comedis.

Ostia cur claudis dum vocem pauperis audis:
dum pauper clamat tunc dexte Xrtus amat.

Pauperis in castra nulla aures sibi tibi clauda,
qui miseros spernit nemo beatus erit.

Spernit coelorum Regem spernit miserorum,
per meritum Christi dona petunt miseri.

Pauperis in specie dum Xrtus prostrat a te,
impertire sibi quod dicit ipse tibi.

Tunc bene prandetur cum Christus adesse videtur,
Christus aderb mensae pauperis in specie.

si das ipse debet si non das ipse negabit,
hoc dono Xrtus quod tribus misero.

Pauperis census non est turbatio census
tempus adhuc veniet quo bene pauper habet.

Dum dives loquitur verbum Salomonis habet,
et matet ut vitium pauperis eloquium.

Sed tamen eveniet, quod dives qui modo gaudet,
assidue flebit, dum miser aptus erit.

inferior fio, si nil pro paupere dono,
nam fieri maior molior haud molior.

Callidus effracta nummos fur auferet arca,
prostermet patrias impia flamma casas:

Debitor usuram, luttamque negabit et ipsam,
nec datib; excultum semina iacta solum:

Aurum cum ciota fallase emunget amica,
meritis enormes obruet unda rates:

Nil manet in fixo quid quid donatus amico,
solas si dones pauperi habebis opes.

Idem sibi seruari, quidquid prospet cumulavit,
est nulli tribuens pauperibus rapiens.

Spice miser, miseris Deus emit sanguine seruos
merari aeternum te piget aere Deum.

Proh! dolor Ecclesiae nummis venduntur et arce:
etiam vendentes despiciant inopes.

O! bona paupertas, o! nunquam cognita egestas:
curtos virtutum deficiens vitium.

Illius miseri quis non velle misereri,
qui roget exiguos ore tremante cibos?

Quod das mendico, reputaberis hoc dare Christo,
quod minimis donas Christus ait mihi das.

Omnes coelestem debent rogitare Parentem,
omnes mendicis vivimus et miseri:

An non conserui quis debeat hinc misereri?
quando quis accipiet, sicut ei faciet.

Idem vult ditari, felici sorte beari,
debet opes miseri participare viri;

Sicut aquas ignitas morunt extinguere flammam,
sic mortuus vitiiis, quis sua dat miseris.

Non timet a probris sua qui largitur egenis,
nam solet aetheri vivere iure poli.

Ut meritis crebras commissaque crimina perdas,
auctus divitiis commoda da miseris.

Post poenae factus merito quem poenitet actus,
nult a poeniteo poena venire morbo.
Idem poenam spernit sua, se deperdere quaerit,
hinc poenam timeas, ut bene poeniteas.
Est scelesum vindex, commissi criminis index,
nam poena indomitos fraenat amara viros.
Poena eruat veniam, si quis bene suscipit illam,
quod mala quis caveat, poenituisse iuvat.
Saepe iurant poenae si sint moderamine plenae,
ira correptus non bene poenit herus.
Atterius poenis fit castigatio lenis,
quae quis praevidit cautior illa tenet.
Casus dementis correctio fit sapientis,
qui male pertransiit cautior illud adit.
Rumor de veteri faciet ventura caveri,
qui mala multa tenet cautior esse cupit.
Ut pace servetur legis moderamen habetur,
est bona pro dubiis regula facta reis.
Expediit interdum saucita remittere legum,
ne regum pietas det feritate minas.
Sera dulciorem, iuni moderando rigorem,
nult miserere prius maximus ipse Deus.
Ut consoleretur ius spernere saepe videmus:
ius non inverbis qui miserere dedit.
Nosstra Deus subitis non damnat crimina poenis,
compensat longas sed gravitate moras.
Poena venit sero veniens a Iudice vero,
sed dum sera venit maxima damna serit.
Re male patrata sunt atra theatra parata,
et nisi poeniteas plurima damna pares.
Ille facit veram, poenam peragitque moderatam,
qui de peccatis poenitet absque moris.

Commistum non fles, quando non sunt tibi testes, — 304
si quis aderb iuratae protulimnt lachrymae: — ✓ ?
Non dolet is vere, qui terrem quaerit habere,
sed vere ille dolet, qui sine teste dolet. —

Non multum clama si vis praeventere damna,
poenam per linguam saepe caves tacitam.
Mittor in terra communior est morbo poena,
nullus ubi socius poena gravat melius.

Dulcius est miseris alienis discesse poenis,
mendicus varia lachryos in patria.

Omnia nunc pro te teneas quaerenda labore,
deliciis quaerens est tibi semper egens.

Idem labor est abs re semper desitis habere,
sicut labor haud abs re multiplicare bene.

Nati prudentes sunt qui timere parentes,
per poenas tales nam sapient soboles. —

Idem non averscit virtuti dum iuvenescit,
ex poena quod desit discesse non poterit. —

Quodcumque Flanzleus spernit quo tempore parous, ?
hoc Flanz non quaerit semper ineptus erit: —

A vitis nescit deservere quando senescit,
cur? quia iam didicit quidquid ei nocuit. —

Iduando puer crescit, sed nil metuendo adolescit,
non bene miserit, sed mala multa serit. —

Nam sibi decrescit decus omnis, quando senescit,
cur? quia non linquit, quae iuvenis didicit. —

Transit fine brevi iuvenilis flosculus aevi,
quod tunc imbibitur, post male corrigitur. —

Currere caurat equum sub milite calcas adeptum,
ut caurat pueros aspera virga bonos. —

Si corrigetur petulans puer omnis habebit,
in freno melius currere dicit equus. —

Blanda patrum segnes facit indulgentia proles,
virga patrum celeres efficiet soboles. —

Verberibus tactus proleus est, virgaque coactus,
 urget pubentes partica longa nubes.
 Non amat hic pueros qui nunquam puniet illos,
 frange nucis tegmen, qui cupis esse nucem.
 Idem parit virgae puerum non dirigit ille,
 ? proficuas virga propinat aquas.
 Nam virgae lachus proavos exterminat actus,
 plantam pro voto fac bene stare tuo.
 Idem docuit puerum virgis docuit bonus illum,
 nam rectus caesi gressus habebat equi.
 Flere puer melius debet quam iam vis adultus,
 post longum peius flectitur alta pyrus.
 Mollia sunt iuvenum cunctarum rostra volutum:
 granum demittitur sicut aget colitur.
 Curvatur huncus, cito qui tibi post erit uncus,
 ferra tero gratis frigida malleolis.
 Saepe datur nato verum nomen bene grato,
 simia saepe suos corde necat satulos.
 Idem se non nocent, vituli se lambere possunt,
 oscula nutrici plura dabant pueri.
 Vel ratione regi, vel debet homo bene stringi,
 quo non blanda movet gratia, poena trahet.
 Quotquot nascuntur, nati sine fine premuntur.
 iure mali quasi hi, non quasi iure boni.
 Laudatus melior bonus est, malus ab tibi peior,
 cautior astutus, simplicior stolidus.
 Quod nimium fugis, medio gaudere memento,
 raro proficuas zelus erit nimius.
 Est vibex terbis quod percussis satis est,
 Martius ex solo nocitur ungue leo.
 Praevalet in cunctis discreta moderata punitis,
 nec placidius pluvias concitat Austerae aquas.
 Doce caret grata, si vox non est moderata,
 et galina vocat, quae nimium cocitat.